

ISSUES OF DEVELOPING THE FINANCIAL SYSTEM IN UZBEKISTAN

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17818452>

Baeva Jamila

Associate Professor, Tashkent Branch of Samarkand State University of Veterinary Medicine, Animal Husbandry and Biotechnology

ABSTRACT: *The article analyzes the issues of developing the financial system in Uzbekistan. The state of the banking and non-banking financial sector, problems related to the capital market and public finance are considered. The opportunities for increasing financial inclusion and expanding digital financial services are also discussed. The article recommends strategic directions for the effective development of the financial system, including measures to develop non-bank financial services, the capital market, digital finance and financial literacy.*

KEYWORDS: *financial system, banking and non-banking finance, capital market, financial inclusion, digital finance, investment activity, financial reforms*

ЎЗБЕКИСТОНДА МОЛИЯ ТИЗИМИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ МАСАЛАЛАРИ

Баева Жамила

Самарқанд давлат ветеринария медицинаси, чорвачилик ва биотехнологиялар университети Тошкент филиали доценти

АННОТАЦИЯ: *Мақола Ўзбекистонда молия тизимини ривожлантириш масалаларини таҳлил қилади. Банк ва нобанк молия секторининг ҳолати, капитал бозори ва давлат молияси билан боғлиқ муаммолар кўриб чиқилади. Шунингдек, молиявий инклюзивликни ошириш ва рақамли молия хизматларини кенгайтириш имкониятлари муҳокама қилинади. Мақолада молия тизимини самарали ривожлантириш учун стратегик йўналишлар, шу жумладан нобанк молия хизматлари, капитал бозори, рақамли молия ва молиявий саводхонликни ривожлантириш чоралари тавсия қилинади.*

КАЛИТ СЎЗЛАР. *молия тизими, банк ва нобанк молия, капитал бозори, молиявий инклюзивлик, рақамли молия, инвестиция фаоллиги, молиявий ислохотлар*

КИРИШ

Ўзбекистонда молия тизими миллий иқтисодиётни барқарор

ривожлантириш, инвестиция жалб қилиш, тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш ва давлат молиявий

барқарорлигини таъминлашда муҳим ўрин тутди. Сўнгги йилларда мамлакатда банк-молия ислохотлари кенг қўламда амалга оширилиб, молиявий бозор инфратузилмасини модернизация қилиш, рақамли молия хизматларини жадал ривожлантириш ва капитал бозорининг самарадорлигини оширишга қаратилган чоралар изчил давом этмоқда. Шу билан бирга, молия тизимини янада такомиллаштириш учун ҳал этилиши лозим бўлган бир қатор масалалар мавжуд.

Молия бозорини ривожлантиришнинг долзарблиги

Молия тизимининг ривожланиши қуйидаги омиллар билан ахамиятлидир:

- иқтисодиётда инвестиция фаоллигини кучайтириш;
- давлат молиясининг барқарорлигини таъминлаш;
- банклар ва нобанк молия институтлари фаолияти самарадорлигини ошириш;
- қўп тармоқли молия бозорини шакллантириш;
- аҳоли ва бизнеснинг молиявий хизматларга кенг киришини таъминлаш.

Ўзбекистонда ушбу йўналишлар бўйича ислохотлар амалга оширилаётган бўлса-да, бозор талабларига мос ҳолда тизимни янада мукаммаллаштириш талаб этилади.

Банк тизимини ривожлантириш масалалари

1. Банк активлари сифатини ошириш

Банклар кредит портфелининг катта қисми корпоратив секторга тўғри келади. Бу эса:

- кредитлар концентрацияси,
- хатарларнинг юқорилиги,
- таъминот ва кафолатлар билан боғлиқ муаммоларни келтириб чиқаради.

2. Рақамли банк хизматларини кенгайтириш

Сўнгги йилларда рақамли хизматлар улуши ошган бўлса-да:

- киберхавфсизлик,
- инфокоммуникацион инфратузилма,
- аҳолида рақамли саводхонлик масалалари барқарор ечимни талаб қилади.

3. Нобанк молия секторининг паст улуши

Лизинг, суғурта, микромолия каби хизматлар ҳали тўлиқ ривожланмаган. Буларнинг ривожланиши молия бозорида рақобатни кучайтириши мумкин.

Капитал бозорида мавжуд муаммолар

Капитал бозори мамлакатда ҳали ҳам ривожланиш босқичида бўлиб, қуйидаги масалалар мавжуд:

- акциялар ва облигациялар бозорининг етарлича фаол эмаслиги;
- хусусий инвесторлар улушининг пастлиги;
- корпоратив бошқарувнинг самарасизлиги;

• IPO ва SPO жараёнларининг чекланганлиги.

Бозорнинг ривожланиши учун эмитентлар сонини кўпайтириш ва инвесторлар учун қулай шарт-шароит яратиш муҳим.

Давлат молияси ва бюджет сиёсатини такомиллаштириш

1. Бюджет интизоми

Маҳаллий бюджетлар даромадлари етарлича барқарор эмас. Бюджет харажатларининг самарадорлигини ошириш — молиявий барқарорлик шarti.

2. Солиқ тизимини модернизация қилиш

Охирги солиқ ислохотлари:

- солиқ ставкаларини пасайтириш,
- ҳисоботларни рақамлаштириш,
- солиқ юкини енгиллаштиришга

хизмат қилди.

Бироқ, кичик бизнес ва тадбиркорлар учун солиқ маъмуриятини соддалаштириш устувор вазифа бўлиб қолмоқда.

Молиявий инклюзивликни ошириш

Молиявий хизматлардан фойдаланиш даражасини ошириш қуйидаги йўналишларда ҳал этилади:

- аҳолига микрокредит ва микролизинг хизматларини кенгайтириш;
- онлайн тўловларни оммалаштириш;
- молиявий саводхонликни ошириш;
- банк хизматларининг қамровини кенгайтириш.

Аҳолида молиявий билимларни ошириш молия бозорининг барқарор ривожланиши учун асосий омил ҳисобланади.

Молия тизимини ривожлантиришнинг асосий йўналишлари

1. Нобанк молия секторини кенгайтириш

Суғурта, лизинг, факторинг, инвестиция фондлари фаолиятини кучайтириш.

2. Капитал бозорини чуқурлаштириш

IPO дастурларини кенгайтириш, корпоратив облигациялар бозорини ривожлантириш.

3. Рақамли молияни ривожлантириш

FinTech компанияларини қўллаб-қувватлаш, блокчейн ва рақамли активлар инфратузилмасини жорий этиш.

4. Хавфларни бошқаришни кучайтириш

Базель стандартларини босқичма-босқич жорий этиш.

5. Молиявий инклюзивликни ошириш

Қишлоқ жойларда молиявий хизматлар қамровини кенгайтириш.

Хулоса. Ўзбекистон молия тизимида амалга оширилаётган ислохотлар иқтисодиётни модернизация қилиш, инвестиция муҳитини яхшилаш ва молия бозорларини замонавий талабларга мос равишда ривожлантиришга қаратилган. Шу билан бирга, банк-

молия секторининг рақамлашуви,
капитал бозорини чуқурлаштириш,
нобанк молия хизматлари улушини
ошириш, молиявий саводхонликни

ривожлантириш каби вазифаларни
амалга ошириш келгуси йилларда
молия тизимининг барқарор ва изчил
ривожланишига хизмат қилади.

АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ:

1. Абдуллаев, Ж. (2022). Ўзбекистонда молия тизими ва банк сектори ривожланиши. Тошкент: Иқтисодиёт нашриёти.
2. Ахмадов, С., & Мирзаев, Р. (2021). Банк-молия ислохотлари ва капитал бозоридаги янгиланишлар. Тошкент молия институти нашри.
3. Саидов, Ш. (2020). Молиявий инклюзивлик ва рақамли молия хизматлари. Тошкент: Иқтисодий тадқиқотлар журналы, 4(2), 45–57.
4. World Bank. (2022). Uzbekistan Financial Sector Assessment. Washington, DC: World Bank Publications.
5. International Monetary Fund (IMF). (2021). Uzbekistan: Financial System Stability Assessment. Washington, DC: IMF.
6. Рахимов, Т. (2021). Капитал бозори ва инвестиция муҳити ривожланиши. Тошкент: Инвестиция ва молия журналы, 3(1), 12–28.